

ÎNCHEIERE

13 martie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Mariana Pitic
Dumitru Mardari

examinând admisibilitatea recursului declarat de avocatul Veronica Pascal în
interesele Nataliei Ciubuc și recursului declarat de Natalia Ciubuc,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Natalia
Ciubuc împotriva lui Alexandru Rotari, intervenient accesoriu notarul public Elena
Constantinescu, cu privire la repunerea în termen, constatarea nulității
testamentului și a certificatului de moștenitor testamentar,

împotriva deciziei din 10 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a ț ă :

La 18 februarie 2014 Natalia Ciubuc a depus cerere de chemare în judecată
împotriva lui Alexandru Rotari, intervenient accesoriu notarul public Elena
Constantinescu, cu privire la repunerea în termen, constatarea nulității
testamentului și a certificatului de moștenitor testamentar.

În motivarea acțiunii a indicat că la 14 iunie 2007 notarul Elena
Constantinescu a întocmit și autentificat pe numele pârâtului testamentul conform
cărui defuncta Lidia Juravliova a lăsat moștenire averea sa, inclusiv apartamentul
nr. 23 de pe str. Cuza Vodă 7/4, mun. Chișinău.

Reclamanta a invocat că actul notarial contestat a fost întocmit de notar cu
încălcarea legislației, fapt care duce la nulitatea absolută a acestuia.

Astfel, a menționat că testamentul a fost întocmit cu conținutul scris de notar
la domiciliul testatorului, însă, de fapt notarul nu s-a deplasat niciodată la
domiciliul defunctei și, respectiv, ultima nu a semnat acest testament.

A relatat că conform art. 1449 din Codul civil, testamentul este un act juridic
solemn, unilateral, revocabil și personal prin care testatorul dispune cu titlul
gratuit, pentru momentul încetării sale din viață de toate bunurile sale sau de o
parte din ele. Testamentul sub orice formă trebuie să fie întocmit cu respectarea
condițiilor de valabilitate a actelor juridice, stabilite de lege. Conform prevederilor
art. 54 din Legea cu privire la notariat, testamentul se întocmește în cel puțin 2
exemplare, unul dintre care se păstrează în arhiva notarului. Conform informației

Ministerului Justiției nr. 185 din 17 mai 2008 s-a stabilit că în baza de date deținută de Ministerul Justiției, din numele defunctei, la notarul Elena Constantinescu, sub nr. 92044 și nr. 92087, sunt înregistrate 2 testamente, ambele din 15 iunie 2007, cu o diferență de opt ore de la emitere.

După vizualizarea acestor 2 exemplare se denotă faptul că acestea nu sunt identice. În unul din testamente este indicat apartamentul nr. 23, iar în al doilea testament este indicat apartamentul nr. 24 de pe bd. Cuza Vodă, 7/4.

La fel, a menționat că defuncta nu dispunea de capacitate de exercițiu deplină. Semnăturile diferă între ele. Prin urmare testamentul a fost semnat de o persoană terță fără careva împuterniciri din partea defunctei.

A indicat că indiferent de forma juridică, testamentul necesită a fi întocmit cu respectarea condițiilor de valabilitate a actelor juridice, a regulilor comune tuturor formelor de testament, precum și a dispozițiilor legale specifice fiecărei forme de testament. Iar, testamentul întocmit cu încălcarea condițiilor de valabilitate atrage după sine nulitatea absolută.

Conform prevederilor art. 222 din Codul civil, actele juridice încheiate de către o persoană fără capacitate de exercițiu se declară nule.

Acțiunea în constatare a nulității absolute, conform prevederilor art. 217 alin. (3) din Codul civil este imprescriptibilă.

Totodată a susținut că pârâtul a acceptat moștenirea și respectiv a primit certificat de moștenitor testamentar.

Astfel, consideră că, certificatul testamentar a fost eliberat în mod ilegal și urmează a fi declarat nul.

Conform prevederilor art. 1557 din Codul civil, certificatul de moștenitor se eliberează după finalizarea procedurii succesoriale și după expirarea termenului de 6 luni de la data deschiderii succesiunii. Certificatul contestat conține în sine erori privind masa succesorală și urmează a fi declarat nul de către instanța de judecată. Valoarea patrimoniului constituie 16 215 lei, conform certificatului de moștenitor legal.

Reclamanta a mai indicat că prin hotărârea din 26 decembrie 2012 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, s-a stabilit că ea, Natalia Ciubuc, este nepoata Lidiei Juravliova pe linia mamei.

Iar, la nulitatea testamentului reclamanta are un interes născut și actual.

Prin cererea din 24 septembrie 2015 (vol. I, f.d. 114-115), reclamanta Natalia Ciubuc a solicitat repunerea în termen a acțiunii.

A indicat că ea este nepoata defunctei și l-a reprezentat pe fiul ei Serghei Juravliov în cauza civilă intentată de acesta, cu privire la acceptarea moștenirii și anularea testamentului, până în anul 2013, când a fost încetat procesul din motivul decesului lui Serghei Juravliov.

Reclamanta a menționat că din anul 2013 a fost imobilizată la pat, în urma unui accident rutier, după care a suferit o serie de intervenții chirurgicale complicate în țară și peste hotare. Iar toate aceste circumstanțe, constituie temei în vederea repunerii în termenul de prescripție.

Ulterior, prin cererea de majorare a temeiului acțiunii din 9 noiembrie 2015 (vol. I, f.d. 130), reclamanta a solicitat: declararea nulității testamentelor nr. 92044 și nr. 92087 din 15 iunie 2007 ca ilegale, cu repunerea părților la poziția inițială,

declararea nulă a certificatului de moștenitor testamentar eliberat pe numele pârâtului și compensarea cheltuielilor de judecată.

În motivare a indicat că, din conținutul probelor din dosar, inclusiv fișa medicală și listele de ridicare a pensiei s-a constatat că defuncta nu avea capacitate de exercițiu deplină și nici posibilitate să semneze testamentul cu propria mână, reieșind din diagnosticul stabilit până la data decesului. Din descrierile medicale ale medicului de familie reiese că la data întocmirii testamentului defuncta nu avea posibilitate fizică să semneze nici un act.

La întocmirea testamentului, notarul, prin prisma obligațiilor nu a verificat capacitatea de exercițiu a defunctei și nu a constatat iresponsabilitatea acesteia, cerință cerută de lege la întocmirea actului juridic respectiv.

Comparând semnăturile defunctei de pe listele de primire a pensiilor din 2005-2007 și semnăturile de pe testament, se observă o diferență esențială.

Reieșind din diagnosticul stabilit, defuncta nu mai avea capacitate să semneze începând cu anul 2007, evidențe fiind în listele de plată începând cu luna aprilie 2007.

La 27 octombrie 2016, intervenientul accesoriu notarul public Elena Constantinescu a depus cerere prin care a solicitat compensarea cheltuielilor de judecată și a timpului de muncă pierdut, (15 ore, 20 minute) în sumă de 5 416,10 lei. (vol. I, f.d. 204-207)

Prin hotărârea din 23 decembrie 2016 a Judecătorei Botanica, mun. Chișinău, cererea de chemare în judecată depusă de Natalia Ciubuc împotriva lui Alexandru Rotari, intervenient accesoriu notarul public Elena Constantinescu, cu privire la repunerea în termen, constatarea nulității testamentului și a certificatului de moștenitor testamentar, s-a respins ca fiind neîntemeiată și tardivă.

Măsura asiguratorie - sechestrul aplicat prin încheierea din 31 martie 2014 asupra apartamentului nr. 23 din bd. Cuza Vodă, 7/4, mun. Chișinău, s-a revocat.

S-a încasat de la Natalia Ciubuc în beneficiul lui Alexandru Rotari, cu titlu de cheltuieli de judecată pentru asistența juridică, suma de 1 500 lei.

S-a încasat de la Natalia Ciubuc în beneficiul intervenient accesoriu notarul public Elena Constantinescu, cu titlu de cheltuieli de judecată - compensare a timpului de muncă pierdut, suma de 5 416,10 lei.

La 12 ianuarie 2017, Natalia Ciubuc a declarat apel, prin care a solicitat casarea hotărârii din 23 decembrie 2016 a Judecătorei Botanica, mun. Chișinău și emiterea unei noi hotărâri prin care acțiune să fie admisă integral.

Prin decizia din 10 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, s-a admis cererea de apel declarată de Natalia Ciubuc.

S-a casat din alte motive hotărârea din 23 decembrie 2016 a Judecătorei Botanica, mun. Chișinău și s-a emis în partea casată o nouă hotărâre prin care:

Cererea Nataliei Ciubuc privind repunerea în termen s-a respins ca nefondată.

Cererea Nataliei Ciubuc privind declararea nulității testamentului cu nr. 1/623 din 14 iunie 2007 întocmit de Lidia Juravliova pe numele lui Alexandru Rotari s-a respins ca tardivă.

Cererea Nataliei Ciubuc privind declararea nulității certificatului de moștenitor testamentar nr. 382 eliberat la 16 februarie 2012 lui Alexandru Rotari s-a respins ca nefondată.

S-a menținut hotărârea primei instanțe în partea anulării măsurii de asigurare a acțiunii, în partea încasării de la Natalia Ciubuc în beneficiul lui Alexandru a Rotaru a cheltuielilor pentru asistența juridică în sumă de 1 500 lei și în partea încasării în beneficiul notarului public Elena Constantinescu a compensației pentru timpul de muncă pierdut, în sumă de 5 416,10 lei.

În motivarea soluției, instanța de apel a menționat că la 14 iunie 2007 notarul Elena Constantinescu a întocmit testamentul, prin care Lidia Juravliova a testat apartamentul nr. 23 din bd. Cuza Vodă, 7/4, mun. Chișinău pârâtului Alexandru Rotari. La 26 iulie 2007 Lidia Juravliova a decedat.

Iar, prin hotărârea din 26 decembrie 2012 Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, a fost stabilit gradul de rudenie al Nataliei Ciubuc, ca fiind nepoata Lidiei Juravliova pe linia mamei sale Alexandra (Copusciu) Șcegolișina, hotărâre care a devenit irevocabilă prin neatacare la 28 ianuarie 2013.

Cerere de chemare în judecată fiind înaintată de către Natalia Ciubuc împotriva lui Alexandru Rotari, intervenient accesoriu notarul public Elena Constantinescu la 18 februarie 2014.

Astfel, instanța de apel a conchis că este neîntemeiată pretenția reclamantei privind repunerea în termenul de înaintare a acțiunii, or, potrivit prevederilor art. 1474 alin. (1) din Codul civil, acțiunea privind declararea nulității testamentului poate fi intentată în termen de un an de la data deschiderii succesiunii.

În sensul dat, instanța a menționat că din data de 28 ianuarie 2013, când a devenit irevocabilă hotărârea din 26 decembrie 2012 a Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, reclamanta urma în termen de un an să depună cerere privind declararea nulității testamentului. Însă, reclamanta a depus cererea de chemare în judecată tocmai la 18 februarie 2014, prin ce a omis termenul de adresare în judecată.

Prin urmare, instanța de apel a respins cererea privind repunerea în termen ca fiind nefondată, iar cererea privind declararea nulității testamentului cu nr. 1/623 din 14 iunie 2007 întocmit de Lidia Juravliova pe numele lui Alexandru Rotari, ca fiind tardivă.

Cu referire la pretenția privind declararea nulității certificatului de moștenitor testamentar eliberat lui Alexandru Rotari, instanța a menționat că, în legătură cu respingerea pretenției privind declararea nulității testamentului, urmează a fi respinsă și cerința privind declararea nulității certificatului de moștenitor testamentar.

În rest, instanța de apel a reținut că, prima instanță just a dispus încasarea de la Natalia Ciubuc în beneficiul lui Alexandru Rotari a sumei de 1 500 lei și în beneficiul intervenient accesoriu notarul public Elena Constantinescu, a sumei de 5 416,10 lei, cu titlu de cheltuieli de judecată.

La 15 ianuarie 2019 avocatul Veronica Pascal în interesele Nataliei Ciubuc a declarat recurs împotriva deciziei din 10 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei și restituirea cauzei spre rejudecare în instanța de apel.

În motivarea recursului, avocatul Veronica Pascal a invocat că instanța de apel a respins cerința de bază privind anularea testamentelor ca tardivă, fără a soluționa fondul.

Cerința de anulare a certificatului de moștenitor testamentar a fost înaintată ca o cerință subsecventă. Anularea testamentului duce și la anularea certificatului de moștenitor testamentar.

Astfel, consideră că instanța de apel și-a depășit împuternicirile, examinând pe fond o cerință care nu este de bază.

Referitor la fondul cauzei a indicat că la întocmirea testamentului, notarul a admis mai multe încălcări care au fost susținute de instanța de judecată prin refuzul de a efectua expertiza grafoscopică.

Prin raportul de expertiză medico-legală s-a constatat că defuncta nu dispunea de capacitate fizică, deoarece avea deficiențe fizice de a semna și, respectiv, nu a semnat acest testament.

La fel, au fost întocmite două testamente cu indicarea eronată a datelor din buletin și a imobilului, indicându-se greșit nr. apartamentului. În unul din testamente este indicat apartamentul nr.23, iar în al doilea testament indicat apartamentul nr.24 de pe bd. Cuza Vodă, 7/4.

Conform informației Ministerului Justiției nr.185 din 17 mai 2008, s-a stabilit că în baza de date deținută de Minister, din numele defunctei sunt înregistrate două testamente, la notarul Elena Constantinescu sub nr. 92044 și nr. 92087, ambele din 15 iunie 2007 cu o diferență de opt ore de la emitere.

Astfel, avocatul Veronica Pascal a invocat că instanța de judecată nu a ținut cont că ultimul testament produce efecte juridice. Iar conform conținutului ultimului testament, se testează apartamentul nr. 24 și nu nr .23.

Ulterior, la 18 ianuarie 2019, recurs împotriva deciziei din 10 octombrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a declarat și Natalia Ciubuc.

În motivarea acestuia a invocat că instanța de apel a încălcat și a aplicat eronat normele de drept material, prin interpretarea eronată a legii, a apreciat arbitrar probele, fiind comise erori grave care au dus la încălcarea dreptului la un proces echitabil consfințit de art. 6 (1) CEDO, precum și dreptul la un recurs efectiv, garantat prin art. 13 CEDO cât și Constituția Republicii Moldova, art. 1 al Primului Protocol adițional la Convenție.

Consideră că prin hotărârea pronunțată atât instanța de fond cât și instanța de apel au încălcat și interpretat eronat prevederile art. 116 alin (1) din Codul de procedură civilă.

La fel, consideră că atât instanța de fond cât și instanța de apel în mod eronat au ajuns la concluzia ca fiind neîntemeiată pretenția reclamantei privind repunerea în termenul de înaintare a acțiunii, deoarece potrivit prevederilor art. 1474 alin. (1) din Codul civil, acțiunea privind declararea nulității testamentului poate fi intentată în termen de un an de la data deschiderii succesiunii.

Natalia Ciubuc a menționat că la pronunțarea hotărârilor în partea ce ține de respingerea cererii cu privire la repunerea în termen, atât instanța de fond cât și instanța de apel nu au dat apreciere documentelor medicale anexate la dosar, prin care se confirmă că în perioada anilor 2011-2014 inclusiv și ulterior, a fost internată în spital, suferind mai multe intervenții chirurgicale, care au imobilizat-o la pat. Astfel, a fost în imposibilitate de a înainta desinestător acțiunea și nici nu a avut posibilitate de a se deplasa pentru a contracta un avocat ce ar fi acționat în interesele ei.

De asemenea, a indicat că decizia instanței de apel și hotărârea instanței de fond sunt nemotivate în partea ce ține de respingerea cererii de repunere în termen, iar concluziile instanțelor enunțate sunt expuse într-o formă evazivă, incertă, neavând putere de convingere, fără a fi dată o apreciere cuvenită pretențiilor formulate în prezentul litigiu, în raport cu actele anexate la materialele dosarului, precum și normelor de drept, ce reglementează acest aspect, fapt ce contravine prevederilor art. 239 și art. 241 alin. (5) din Codul procedură civilă.

A mai indicat că atât instanța de fond cât și instanța de apel a lăsat fără apreciere probele/înscrisurile prezentate și admise de către instanța de fond. Circumstanțele date combat poziția eronată a instanței de fond și a Curții de Apel Chișinău precum că, apelanta nu a prezentat dovezi care să confirme circumstanțele ce ar justifica repunerea în termen.

Astfel, deși înscrisurile prezentate au fost admise în calitate de probe la dosar, fiind anexate la materialele cauzei, instanța de apel nu le-a apreciat.

Totodată consideră că instanțele au dat apreciere eronată înscrisurilor în baza cărora a încasat cu titlu de cheltuieli de judecată suma de 5 416,10 lei în folosul notarului Elena Constantinecu, care este disproporțională cu timpul petrecut de notar în instanță, dar și cu posibilitățile recurente de a achita, care este persoană cu dizabilități.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Materialele dosarului atestă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa participanților la proces la 13 noiembrie 2018, însă la materialele dosarului lipsește dovada legală de recepționare a acesteia.

Din aceste considerente, Colegiul consideră că recursurile sunt declarate în termen.

Prin referința din 6 martie 2019, intimatul Alexandru Rotari a solicitat ca recursul Nataliei Ciubuc să fie declarat inadmisibil.

În conformitate cu art. din 439 alin. (2) și (3) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copieii de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

Judecătorul raportor verifică încadrarea în prevederile legii a temeiurilor invocate în recurs și face un raport verbal în fața completului de judecată instituit în conformitate cu alin. (2).

Examinând temeiurile recursurilor declarate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Astfel, instanța de recurs reține că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute la art. 432 din Codul de procedură civilă.

La caz, Colegiul constată că argumentele invocate în cererile de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate, or, motivele recursurilor sunt similare celor invocate în cadrul judecării cauzei, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, nu constituie temei de casare a deciziei recurate, or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, Colegiul reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanța de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural, și anume, dacă se invocă că instanța judecătorească a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 Codul de procedură civilă, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din recursurile declarate nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanța de judecată nu este absolut. Există limitări implicit admise [cauza Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45).

Curtea a mai reiterat că, modul de aplicare a articolului 6 CEDO procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective; trebuie ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (a se vedea Botten împotriva Norvegiei, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-I, p. 141, § 39).

La fel, conform jurisprudenței Curții, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (Helmens împotriva Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia din temeiurile prevăzute la art. 433, completul din 3 judecători decide în mod unanim, printr-o încheiere motivată irevocabilă, asupra inadmisibilității recursului.

Încheierea se emite conform prevederilor art. 270 și nu conține nici o referire cu privire la fondul recursului.

Având în vedere cele expuse, Colegiul consideră că recursul declarat de avocatul Veronica Pascal în interesele Nataliei Ciubuc și recursului declarat de Natalia Ciubuc, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă și, drept urmare, este inadmisibil.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a) și art. 440 alin. (1) din Codul de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Se declară inadmisibil recursul înaintat de avocatul Veronica Pascal în interesele Nataliei Ciubuc și recursul înaintat de Natalia Ciubuc.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Valeriu Doagă

judecătorii

Mariana Pitic

Dumitru Mardari